

دوتا ۲۷۱	تعلیم / ۷۱
	مثلهای عیسی مسیح : گندم و کرکاس
T = معلم ۱	S = معلم ۲

(T) به برنامه " دوره شاگردسازی از رادیو " خوش آمدید. در این مجموعه درس‌ها، فرصت خواهید یافت تا مثل‌های عیسی مسیح را درک کنید و آنها را تعلیم دهید. با استفاده از " راهنمای تفسیر مثلها"، دو معلم، مثل "گندم و کرکاس" را در متی ۱۳: ۳۰-۲۴ و ۴۳-۳۶ بررسی خواهند نمود. این مثلی است در مورد دو نوع انسان در ملکوت خدا. درحالی‌که به این برنامه گوش می‌دهید، در دفترتان یادداشت بردارید یا برنامه را ضبط کنید. متی ۱۳: ۳۰-۲۴ و ۴۳-۳۶ را به تنهایی، یا هر یک به نوبت آیه به آیه، بعداً بخوانید.

(S) متی ۱۳: ۳۰-۲۴ می‌فرماید: "ملکوت آسمان مردی را مآند که تخم نیکو در مزرعه خود کاشت. و چون مردم در خواب بودند دشمنش آمده، در میان گندم، کرکاس ریخته، و رفت. وقتی که گندم روییده و خوشه بر آورد، کرکاس نیز ظاهر شد. پس نوکران صاحب خانه آمده، به وی عرض کردند: ای آقا مگر تخم نیکو در زمین خویش نکاشته‌ای؟ پس از کجا کرکاس بهم رسانیدی؟ ایشان را فرمود: این کار دشمن است. عرض کردند: آیا می‌خواهی برویم آنها را جمع کنیم؟ فرمود: نه. مبادا وقت جمع کردن کرکاس، گندم را با آنها بر کنی. بگذارید که هر دو تا وقت حصاد با هم نمو کنند و در موسم حصاد، دروگران را خواهم گفت که اول کرکاس را جمع کرده، آنها را برای سوختن بافه‌ها ببینید اما گندم را در انبار من ذخیره کنید."

(T) نکته اول. درک داستان طبیعی مثل

مثلها با زبانی مجازی بیان شده‌اند و مفهوم روحانی مثل بر همین اساس است. چه عناصری در داستان مطابق واقیعات زندگی روزمره‌اند؟

(S) مردم در هر جایی از دنیا که باشند می‌فهمند که تخم چگونه در مزرعه کاشته می‌شود، و منتظرند تا بعدها محصولی از آن ظاهر شود. اما آنچه که هیچکس انتظارش را ندارد این است که دشمنی آنقدر فرومایه یافت باشد که در میان گندم، تخم کرکاس بکارد. به همین دلیل است که نوکران با دیدن کرکاسهایی که در میان گندمها سبز شده بودند، بسیار متعجب شدند.

(T) گیاه‌شناسان می‌گویند که این نوع کرکاس، از آسیب‌رساننده‌ترین انواع آن است. بدین‌ترتیب که در مراحل ابتدایی رشد خود، شباهت بسیار زیادی به گندم دارد. در حین اولین مراحل رشد، کرکاس و گندم، هر دو هنوز به شکل علف هستند و "آنقدر به هم شباهت دارند که تشخیص ایندو کاری است دشوار". از آنجایی که نوکران نمی‌توانند فرق بین گندم و کرکاس را تشخیص دهند، صاحب زمین به ایشان دستور می‌دهد تا کرکاس را جمع‌آوری نکنند، مبادا گندم را هم با آن از ریشه بکنند. علاوه بر این، کرکاس حامل نوعی قارچ است که برای انسان و حیوان سمی است. بنابراین، این عمل دشمن به مثابه جنایتی بسیار پست می‌باشد.

(S) نکته دوم. بررسی چارچوب آئی و تعیین عناصر مثل

چارچوب شامل "زمینه" مثل و "توضیح یا کاربرد" آن می‌شود. در مثل "کرکاس در میان گندم"، زمینه در آیات ۹-۱۱ وجود دارد، داستان در آیات ۳۰-۲۴ و توضیح و کاربرد در آیات ۴۳-۳۶. لطفاً زمینه مثل را تشریح کنید.

(T) "زمینه" این مثل در متی فصل ۱۳ یافت می‌شود. عیسی در این فصل، هفت مثل می‌آورد: مثل "برزگر"، مثل "کرکاس در میان گندم"، مثل "دانه خردل"، مثل "خمیر مایه"، مثل "کنج پنهان"، مثل "مروارید گرانها" و مثل "تور ماهیگیری". هر هفت مثل در رابطه با ملکوت خدا هستند و هر یک از مثلها بر جنبه‌ای از ملکوت خدا تأکید می‌کنند. علاوه بر این، ارتباط تنگاتنگی مابین مثل برزگر و مثل "کرکاس در میان گندم" وجود دارد. این مثلها به احتمال زیاد در یک فاصله نزدیک زمانی برای مردم گفته شده بود، اما بعدها عیسی آن را تنها برای شاگردان خویش توضیح داد.

(S) نکته سوم. تعیین جزئیات مربوط و نامربوط در مثل

این داستان ممکن است که یک "استعاره" بنظر برسد، زیرا بسیاری از جزئیات آن نشانگر نکته‌ای مهم یا مربوط می‌باشند. با وجود این، متی ۱۳: ۲۴ و ۳۶ آن را مثل می‌نامد و بنابراین، می‌تواند تنها در بردارنده یک پیام اصلی باشد. این واقعیت که خود عیسی مسیح به جزئیات متعددی از این مثل معنای ویژه‌ای بخشید، این حق را به مسیحیان نمی‌دهد تا به این نتیجه برسند که بتوان مثلها را همچون استعاره تفسیر کرد. خود عیسی، گوینده مثلها است و تنها او این حق را دارد تا اهمیت مستقلی برای برخی از جزئیات مثلهاش قائل شود. مسیحیان تنها می‌توانند آن جزئیاتی را مورد تفسیر قرار دهند که پیام یگانه در هر مثل را تقویت ببخشند.

منظور عیسی مسیح این نبود که همه جزئیات مثل دارای مفهومی روحانی باشد. بنابراین، نباید برای هر یک از جزئیات مثل، معنای روحانی مستقلی قائل شویم.

کدامیک از جزئیات این مثل واقعاً اصلی یا مربوط می‌باشند؟

(T) "صاحبخانه" ظاهراً کشاورز ثروتمندی است که نوکران زیادی را اجیر کرده تا در مزرعه‌اش کار کنند، یعنی تخمها را بکارند و تا زمان موسم حصاد از محصول مراقبت کنند. ظاهراً صاحب زمین، دروگران حرفه‌ای دیگری را نیز در زمان برداشت محصول اجیر می‌کرده است. هر چند کتاب مقدس به ما می‌گوید که خدا مالک جهان است، اما در توضیح مثل نمی‌گوید که صاحب زمین، نماینده چه کسی می‌تواند باشد، و به همین دلیل، این نکته از جزئیات مربوط در مثل محسوب نمی‌شود.

(S) "کارنده" از جزئیات مربوط است (۳۷). عیسی توضیح می‌دهد که کارنده، نماینده "پسر انسان" است، یعنی خود عیسی مسیح. اصطلاح "پسر انسان" در عهد جدید همیشه و تنها در رابطه با شخص عیسی مسیح بکار می‌رود. این، هم اشاره‌ای است به تحقیری که مسیح متحمل شد هم به جلال یافتن او.

(T) "دشمن" از جزئیات مربوط است (۳۹). عیسی توضیح می‌دهد که دشمن، نماینده "ابلیس" است. ابلیس بدون در نظر گرفتن کاری که تاکنون انجام پذیرفته، "در میان" گندم، کرکاس می‌کارد. این عمل خرابکارانه و تعمدی، دقیقاً در میان انسان‌هایی صورت می‌گیرد که عمل دست عیسی مسیح هستند. این مثل شرح می‌دهد که شیطان در شب فعالیت می‌کند، یعنی زمانی که همه در خواب بسر می‌برند. عمل شیطان مانند دزدی است که مایل نیست دستگیر شود (یوحنا ۳: ۲۰). از آنجایی که عیسی شرحی برای این نکته جزئی ارائه نمی‌دهد، پس، این تنها یک بخش از داستان محسوب می‌شود و نه از جزئیات مربوط که اهمیت ویژه‌ای داشته باشد.

(S) "تخم نیکو یا گندم" از جزئیات مربوط است (۳۸). عیسی توضیح می‌دهد که تخم نیکو، نماینده "ابنای ملکوت" است، یعنی، مجموع تمام مسیحیان راستین در جهان. اینها آن انسانهایی هستند که بذر انجیل در آنها ثمره نیکویی می‌دهد و به این معترف هستند که عیسی مسیح منجی و پادشاه زندگی ایشان است. بر اساس آیه ۴۳ این افراد "عادلان" هستند، زیرا که به ایمان عادل شمرده شده اند، و در زمان ظهور ثانوی عیسی مسیح، در ملکوت خدا مانند خورشید خواهند درخشید.

(T) "کرکاس" از جزئیات مربوط است (۳۸). عیسی توضیح می‌دهد که کرکاس بد، نماینده "پسران شریرند". بر اساس آیه ۴۱ اینها شامل تمام آن کسانی هستند که "شرارت می‌ورزند" و "دست به انواع کارهایی می‌زنند که باعث گناه است". کرکاس نه تنها شامل مردم شریر است، بلکه ارواح شریر و برنامه‌ها و فعالیت‌های شریرانه را هم شامل می‌شوند که در میان مسیحیان واقعی کاشته شده‌اند. همان‌گونه که کرکاس واقعی حامل قارچی است که برای انسان و حیوان سمی است، به همان ترتیب، این انسانها و فعالیتها نیز موجب زیان و خرابی بسیار زیادی در زندگی مسیحیان واقعی می‌شوند. بر اساس آیه ۴۲، کرکاسها نماینده افراد شریری هستند که به جهنم افکنده خواهند شد. بنابراین، کرکاسهایی که در میان گندمها کاشته شده‌اند، نماینده اختلاط اعضای راستین و دروغین در کلیسای قابل رؤیت مسیحی و در مؤسسات و نهادهای مسیحی است، و همینطور اشاره‌ای است به اختلاط برنامه‌ها و فعالیت‌های راستین و دروغینی که در این مراکز جریان دارند.

(S) عیسی در توضیحات خود در مورد "نوکران" چیزی نمی‌گوید. با وجود این، حضور آنها در داستان مثل اهمیت دارد، زیرا صاحب خانه به آنها اجازه نمی‌دهد که پیش از وقت حصاد، کرکاس را از میان گندم بر کنند. در عوض، به آنها دستور می‌دهد تا اجازه دهند تا کرکاس و گندم، تا هنگام فرا رسیدن وقت برداشت محصول در کنار هم رشد کنند (۲۸-۳۰). هر چند عیسی در مورد هویت نوکران چیزی نمی‌گوید، اما واضح است که آنها اشاره‌ای هستند به خدمتگزاران خدا بر زمین. وظیفه خدمتگزاران خدا، اعم از شاگردان، شبانان، واعظان، معلمان و دیگر مسیحیان، این نیست که کرکاس را از میان گندم جدا سازند. این رسالتی است که در زمان برداشت محصول به دروگران محول خواهد شد.

(T) "مزرعه" از جزئیات مربوط است (۳۸). بر اساس توضیحات خود عیسی، مزرعه، نماینده "جهان" است (۳۸). در این رابطه باید سه حقیقت را به خاطر سپرد:

اول. عیسی نمی‌گوید که کرکاس "در کنار" گندم یا "در مزرعه‌ای دیگر" کاشته شد، بلکه می‌گوید که کرکاس "در میان گندم و در همان مزرعه" کاشته شد. بنابراین طبیعی است که به اختلاط مسیحیان راستین و دروغین در داخل کلیساها و مؤسسات مسیحی و برنامه‌ها و فعالیت‌های راستین و دروغینی که در آنها جریان دارند، بیندیشیم.

یوم. مثل "کرکاس در میان گندم" در عین حال یک "رمز" یا "سری" است که اینک عیسی برای شاگردانش آشکار می‌کند (متی ۱۳: ۱۱). در اول یوحنا ۳: ۱۲-۱۵، اختلاط افرادی که بشدت در نقطه مقابل یکدیگر قرار دارند، مانند شخص بی‌ایمان و شریری چون قائن، و ایماندار عادل همچون هابیل را نمی‌توان یکی از رمزها و اسرار ملکوت خدا بشمار آورد. نکته رمزگونه‌تر آن است که در داخل کلیسای قابل رؤیت مسیحی و در داخل مؤسسات و نهادهای مسیحی، خدا اجازه می‌دهد که مسیحیان راستین و ظاهری، در کنار یکدیگر بسر ببرند. ضرورت دارد تا مسیحیان در حیطه مرزهای نظم الهی، به آنچه که از سوی خدا مقرر شده است، احترام بگذارند و آن را رعایت کنند.

سوم. در ظهور ثانوی مسیح، او از میان "ملکوت خویش" هر آنچه را که مردم را بسوی گناه اغوا می‌کند و همه انسانهای سرکش را جمع‌آوری خواهد کرد و بیرون خواهد افکند. این مثل نمی‌گوید که این انسانها و عوامل شریر از "میان دنیا ریشه کن" خواهند شد، بلکه می‌گوید که "از میان ملکوت خدا ریشه کن" خواهند شد. اگر آنها قبلاً "در داخل ملکوت او" نبودند، بنابراین نمی‌توانند از ملکوت او جمع‌آوری شوند و به بیرون افکنده شوند. پس واضح است که اختلاط شریران در میان عادلان،

چیزی است که در حیطه خود ملکوت خدا اتفاق می‌افتد، همچنانکه در کلیسای قابل رؤیت مسیحی و مؤسسات و نهادهای مسیحی در جهان حاضر نیز اینچنین است و این چیزی نیست که بطور کلی "در جهان" واقع شود.

(S) "حصاد" از جزئیات مربوط است (۳۹). بر اساس توضیحات خود عیسی، حصاد، نماینده "داوری و اسپین در زمان انقضای عالم" است، یعنی زمانی که عمل جدا ساختن عادلان و شریران انجام خواهد شد. بر اساس آیه ۴۲، رسالت درو کردن حصاد تنها منحصر به عیسی مسیح است و او این رسالت را به فرشتگان خویش و اگذار خواهد کرد (متی ۳: ۱۲). "دروگران" از جزئیات مربوط محسوب می‌شود، زیرا عیسی توضیح می‌دهد که دروگران، نماینده "فرشتگان او" می‌باشند (۳۹). نکته بسیار مهمی که باید به آن توجه کرد این است که "نوکران نمی‌توانند تا قبل از موسم حصاد تفاوت مابین کرکاس و گندم را تشخیص دهند". نکته مهم دیگری نیز که باید به آن توجه کرد این است که "تمایز مابین کرکاس و گندم تنها در زمان حصاد معلوم خواهد شد"، یعنی در زمانی که کرکاس از گندم جدا شود. تنها در زمان حصاد همه خواهند دانست که چه کسانی مسیحیان راستین بودند و چه کسانی نبودند. بر اساس اول یوحنا فصل ۳، مسیحیان می‌توانند "بطور اعم و در سطح جهان"، مسیحیان راستین را از غیرمسیحیان تمییز دهند. اما بدون شك این تشخیص در "داخل ملکوت خدا"، یعنی در داخل کلیسای قابل رؤیت مسیحی یا نهادهای مسیحی آشکار نخواهد بود.

(T) "ملکوت خدا" مربوطترین نکته جزئی در این مثل است. تمام جزئیات دیگر، ملکوت خدا را بصورت فعلی آن در دنیا توصیف می‌کنند. "ملکوت خدا یعنی سلطنت یا حاکمیت خدا در قلب و زندگی انسانهایی که به او تعلق دارند. این حاکمیت در نجات مقدماتی ایشان و همچنین در برقراری ایشان بعنوان کلیسایی بر زمین تجلی می‌یابد؛ و در نهایت، در نجات کامل آنان و برقراری آسمان و زمینی جدید و کامل متجلی می‌شود." عیسی در این مثل می‌آموزد که در صورت فعلی ملکوت خدا، دو نوع انسان وجود دارد.

ملکوت خدا مشابه اتفاقی است که در جهان حاضر رخ می‌دهد، یعنی اینکه، مردی تخم نیکو در زمینش می‌کارد و دشمن، کرکاس را "درمیان" تخم نیکو بکارد. متی ۲۴: ۱۴ می‌آموزد که انجیل ملکوت در تمامی جهان و به همه امتها موعظه می‌شود. و دوم قرنیتان ۱۱: ۱-۴ می‌فرماید که شیطان و خدمتگزارانش پیام دیگری را به انسانهای جهان موعظه می‌کنند تا ایشان را فریب دهند و از مسیح دور سازند.

با این حال، در این مثل، منظور از "تخم نیکو" پیام انجیل نمی‌باشد و مراد از "کرکاس" نیز، انجیل دروغین نیست. تخم نیکو و کرکاس نماینده پیام نیستند، بلکه نماینده انسانها می‌باشند. بنابراین، منظور از "زمین"، جهانی نیست که هر دو این پیامها در آن موعظه بشوند، بلکه مراد، گستره‌ای است که هر دو گروه از انسانها، در اختلاط با یکدیگر بسر ببرند، آنهم بدون آنکه تشخیص ایندو از هم امری ممکن باشد. کرکاس، نماینده آن گروه از انسانهایی است که در میان مسیحیان راستین کاشته شده باشند، بصورتی که مسیحیان راستین نیز از تمییز تفاوت بین خود و ایشان قاصر باشند. به همین دلیل است که زمین، فقط نماینده جهانی متعلق به غیرمسیحیان نیست که در مغایرت با کلیسای مسیحیان باشد، بلکه زمین، نماینده آن بخش از جهان است که در آن، مسیحیان ظاهری با مسیحیان راستین با هم آمیخته شده‌اند، آن هم بصورتی که تشخیص ایندو گروه از هم کاری بس دشوار باشد. بنابراین، مثل "کرکاس در میان گندم"، نماد "ملکوت خدا در صورت فعلی و زمینی آن است، و نه ملکوت خدا در صورت نهایی آن".

اصطلاحات "ملکوت خدا" و "کلیسا" شاید بطور دقیق با هم مترادف نباشند. "ملکوت خدا" در صورت فعلی و واقعی آن، مشتمل است بر کل مجموعه انسانها و همچنین محدوده‌هایی همچون کلیساها، سازمانها، نهادها، فرهنگها و غیره، که در آنها حاکمیت مسیح شناخته شده باشد. و "کلیسا" مشتمل از بدن افرادی است که مدعی هستند ایمانداران به عیسی مسیح می‌باشند، "کلیسا" تنها شامل انسانها می‌شود. با در نظر گرفتن این تمایز، می‌توان گفت که در مثل "کرکاس در میان گندم" بیشترین اشاره به ملکوت خدا است تا به کلیسا. اما در هیچیک از دیگر مثنیهای عیسی مسیح، معنای اصطلاحات "ملکوت خدا" و "کلیسا" تا این حد به هم نزدیک نیستند، چنانکه می‌بینیم در مثل "کرکاس در میان گندم" و در مثل "تور ماهیگیری" اینچنین است.

(S) نکته چهارم. تشخیص پیام اصلی مثل

پیام اصلی مثل را می‌توان یا در توضیح یا کاربرد مثل یافت، یا از خود داستان. این مثل، مانند دیگر مثلها، فقط يك نکته اصلی دارد، یعنی، "فرمان عیسی مسیح به خادمان خود قبل از موسم حصاد. عیسی مسیح به خدمتگزاران خود فرمان داد تا هنگام فرارسیدن وقت حصاد، در خصوص اختلاط کرکاسها و گندمها، صبر پیشه کنند. در وقت حصاد، او به دروگران خویش دستور خواهد داد تا کرکاسها و گندمها را از هم جدا سازند.

مثل "کرکاس در میان گندم" که در متی ۱۳: ۲۴-۳۰ و ۳۶-۴۳ آمده، درباره "دو نوع انسان در ملکوت خدا" تعلیم می‌دهد.

نکته اصلی مثل آن است که "خادمان خدا در کلیساها و مؤسسات مسیحی، باید در صورت کنونی و زمینی ملکوت خدا، در خصوص اختلاط مسیحیان راستین و مسیحیان اسمی صبر پیشه کنند". مثل "کرکاس در میان گندم" تأکید می‌ورزد که این رسالت بر عهده مسیحیان نیست تا مسیحیان خوب را از مسیحیان بد، یا مسیحیان راستین را از مسیحیان ریاکار جدا سازند. مسیحیان و رهبران مسیحی باید تا هنگام فرا رسیدن روز داوری، یعنی زمانی که مسیح، با تمامی فرشتگان خود آنها را از هم تفکیک کند، به هر دو گروه اجازه دهند تا در کنار هم رشد کنند و زندگی و عمل کنند.

"پیشه کردن صبر در برابر مسیحیان ظاهری"، از ویژگی‌های اساسی ملکوت خدا است. خدمتگزاران ملکوت خدا نباید بیش از حد اشتیاق داشته باشند تا انسانهایی را که به پیروان ثابت مسیح تعلق ندارند، یا هنوز توبه نکرده‌اند، یا همچنان باورها و الگوهای رفتاری عجیب و رشد نیافته‌ای در خود دارند، از میان جمع و گروه خود بیرون برانند. کارگران ملکوت خدا

باید بتوانند تا مابین نیاز به ایجاد شدن نظم کلیسایی، و نیاز به ابراز محبت، رحمت و نشان دادن صبر نسبت به مسیحیان اسمی که در بین ایشان بسر می‌برند، تفاوت قائل شوند. آنها "باید نظم کلیسایی را اجرا کنند"، بدان معنا که باید رهنمون‌های کتاب مقدس در رابطه با هشدار، توبیخ، اصلاح و در صورت لزوم ممنوعیت شرکت افراد در کلیسا را در صورتی که آنان از گناهان سنگین خویش توبه نکرده باشند، اجرا کنند. آنان باید در رابطه با مسیحیان اسمی در کلیسا، از خود "صبر نشان دهند". آنان نباید تعیین کنند که چه کسانی تخم نیکو و چه کسانی کرکاسهای داخل کلیسا هستند. در عوض، باید تلاش کنند تا این افراد را به سمت ایمانی شخصی نسبت به عیسی مسیح هدایت کنند. هر چند، ممکن است که خادمان مسیحی لازم باشد تا بر اساس "گناهان شناخته شده" در زندگی مسیحیان، دست به عمل لازم بزنند، اما آنان نباید طوری عمل کنند که گویی خود آنان خدا هستند و اینکه می‌دانند که چه کسی برآستی تولد تازه یافته است و چه کسی چنین تجربه‌ای را ندارد. این حق ویژه تنها به عیسی مسیح تعلق دارد (یوحنا ۳: ۸-۳).

(T) نکته پنجم. مقایسه مثل با قسمت‌های مشابه و متضاد در کتاب مقدس

تعلیم موجود در اول یوحنا ۳: ۴-۲۴ "فرزندان خدا" را در این جهان، در مغایرت با "فرزندان ابلیس" قرار می‌دهد و می‌آموزد که ما این توانایی را داریم تا بروشنی ایندو را از هم تمییز دهیم. اما مثل "تور ماهیگیری" در متی ۱۳: ۴۷-۵۰، در مورد ملکوت خدا، در صورت فعلی آن صحبت می‌کند، بدین ترتیب که چگونه انسانهای نیکو و شریر، تا هنگامی که در روز واپسین داوری قرار است تا از هم جدا شوند، هر دو در تور گرفتار می‌شوند. این مثل، ماهی‌های خوب درون تور را در مغایرت با ماهی‌های بد درون دریا قرار نمی‌دهد. خیر، بلکه منظور این مثل در مورد ماهی‌های خوب و بدی است که تا روزی که قرار است که از هم جدا شوند، با یکدیگر و بصورت مختلط بسر می‌برند. بنابراین، مثل "تور ماهیگیری" حاوی همان تعلیم محوری است که در مثل "کرکاس در میان گندم" نیز دیده می‌شود. هر دو مثل می‌آموزند که انسانهای نیکو و شریر در ملکوت خدا، و تا روزی که قرار باشد از یکدیگر تفکیک و جدا شوند، در کلیسا و در مؤسسات مسیحی در کنار هم و بصورت مختلط حضور خواهند داشت.

(T) تکلیف برای هفته آینده

- اول) برای یک فرد یا یک گروه این مثل را موعظه کنید، تعلیم دهید یا بررسی نمایید. هفته آینده مثل "دانه‌ای که در نهان رشد می‌کند" را بررسی خواهیم کرد. برای آمادگی، مرقس ۴: ۲۶-۲۹ را مطالعه کنید.
- دوم) کتابهای دستورعمل "بروید و ملکوت خدا را موعظه کنید" را ملاحظه کرده و به آدرس اینترنتی www.dota.net مراجعه کنید. این آدرس را به حروف تکرار می‌کنم
- سوم) هر شنبه تا چهارشنبه به برنامه "دوره شاگردسازی از رادیو" گوش دهید.